

JOAN SALVAT – PAPASSEIT (1894–1924)

Relacionar la vida de Papasseit amb la seva obra:

Joan Salvat–Papasseit neix a Barcelona el 1894, i es queda orfe als set anys i passa la resta de la seva infantesa en un asil. Va rebre una formació escolar escassa, i ha de lluitar molt des de petit per la subsistència. Papasseit, és autodidacta i en un principi el mou un fervor revolucionari (col·labora des de molt jove en la premsa anarquista) que es va desviant del camp social al literari, i l'espiritual. Aquest fet s'observa al comparar obres dels diferents estils, com *Humo de fábrica*, que recull una part dels seus primers articles anarquistes, i el seu primer llibre de poesia de 1919 *Poemes en ondes hertzianes*.

Entre el 1918 i 19 oscil·la entre diferents projectes vitals: el lligat al modernisme regeneracionista, i el lligat a les experiències futuristes (escrits de l'etapa anarquista). Amb el pas del temps concentrarà dels seus esforços i enfocats cap a la primera opció, al 1919 deixa aquesta branca moralista i s'introdueix més amb la de poeta. A més per la greu malaltia que pateix, tuberculosi, el 1921 l'han de dur a reposar, a un sanatori de la Serra de Guadarrama, a Fuenfría, on escriu els poemes político–patriòtics de *Les Conspiracions*, editat el 1922, contradient la seva idea internacionalista inicial.

Poemes en ondes hertzianes, que ja he comentat abans, és el punt de ruptura amb les inquietuds que tenia de més jove, trobant una sortida positiva; aquest és el punt de partida de la seva producció de maduresa, canviant la descripció de la realitat per l'equivalent poètic de les seves experiències reals. En aquest llibre barrejarà influències italianes i franceses, trencant amb l'estructura tradicional i seguint amb la corrent avantguardista, emprant les tècniques clàssiques del *collage* i amb menor grau, el *cal·ligrama*.

L'irradiador i el port de les gavines, del 1921 no compta amb l'agressivitat programàtica, i comença a recercar una poètica personal. Hi trobem la dicotomia maquinisme/realisme, intimista i elegíac ja en el títol, extenuant–la al llarg de l'obra. Salvat fa una exposició d'idees de lluita, amb poemes programàtics, que es contraposen amb altres de formes i continguts humanístics. Utilitza algunes de les tècniques més significatives avantguardistes, sotmetent–les a un ritme regular en el vers, i a una rima fonètica consonant, i en algunes ocasions assonant.

La malaltia avança, i ell, més aïllat del seu context, desencadena un procés de idealització d'una realitat, la quotidiana. Una realitat que vol i no té a l'abast, i que intenta de aconseguir a través del desig i del record. El somni insatisfet, juntament amb lo comentat, potència la realitat enfocant–la cap al tema amorós.

Quins elements avantguardistes, i quins no, conté El poema de la rosa als llavis?

Els poemes que trobem en aquesta obra, (que combinen ingredients tradicionals –mesura del vers, recursos fònics– amb d'altres d'Avantguarda–trencament del vers –), són autèntiques meravelles que es troben dins dels més bells de la llengua catalana. En dos casos, Papasseit aïlla el poema amb uns parèntesis. Els dos, estableixen una clara oposició entre la forma oriental i un contingut estrictament popular; i en el fons signifiquen (amb una forma de *hai–kú*), el poder de l'amor i, gràcies a l'aïllament, resten, dins i fora de la història. A més, En certa mesura, la tipografia i el color de la tinta tenen un significat simbòlic. En efecte: la lletra distinta a l'utilitzada en el cos de l'obra, vincula el *hai–kú* que l'inaugura i la corrandà que el tanca. En l'últim vers de la *Carte–Lettre*, les lletres majúscules negretes indiquen el final, de l'aventura. Generalment, el color emprat en les lletres és merament decoratiu. Així, en cada secció del títol, destacat en una portella, és en vermell, mentre que els poemes són en tinta negra. En els cal·ligrames, el color té una funció simbòlica. Abans de tot, la forma, evidencia l'estat extrem d'exaltació que viu el poeta i el món de fantasia que li desperta.

El poeta crea oposicions entre la forma i el contingut dels cal·ligrames. En *Jaculatòria*, l'agressivitat en la forma i l'erotisme del contingut contrasten amb el gènere religiós que presenta al títol. En *Resa una noia en mon batell*, la forma alambinada contrasta amb la pregària popular sobre la que tracta. Per acabar, cal mencionar que els cal·ligrames són els únics poemes impresos en tinta de colors. A l'inicial, la tinta és vermella i s'ajusta a la temàtica eròtica: rosa, carn, sang... En *Resa una noia en mon batell*, la tinta és blava i es correspon amb el contingut mariner: port, vaixell, pals, banderoles....

El poema de la rosa als llavis, conté les tècniques del cal·ligrama i col·lage com únics elements del cubisme, intercalant colors de tintes i jugant amb el dinamisme i el canvi, influenciat pel futurisme. La supressió de majúscules i la exclusivitat d'aquestes en algunes paraules (composició tipogràfica elaborada), com en *El cal·ligrama 2, on es mesclen el català i el francès*.

En aquest llibre Papasseit emprà les innovacions del Cubisme (però prescindint de la falta d'enllaços lògics i de l'hermetisme), i del Futurisme (però sense emprar un vers lliure del tot ni l'associació espontània de paraules; a més emprà els temps verbals, els adverbis i els adjectius).